

Karbonlagring i marine naturtyper og områder

Naturmangfoldveka 2025

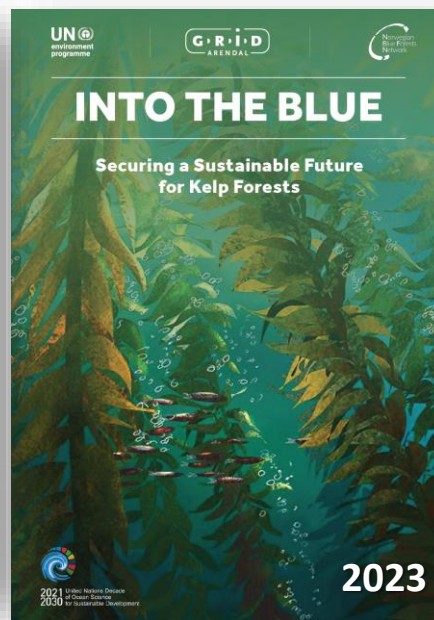
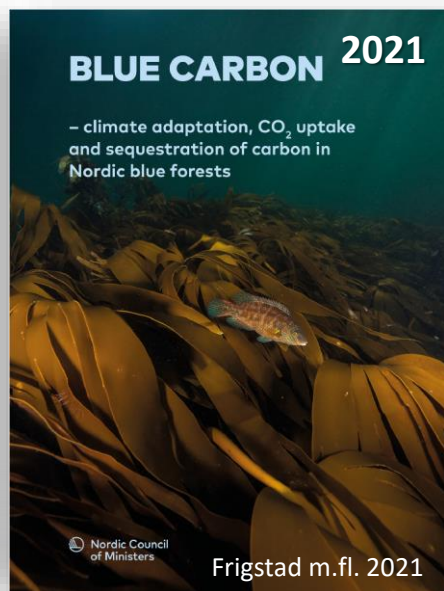
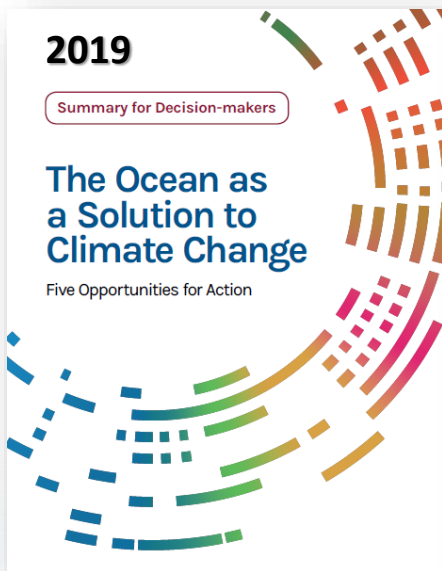
Gunhild Borgersen, NIVA

17.01.2025

NIVA

Norsk institutt for vannforskning

Globalt og nasjonalt fokus på karbon i havet – «Blue Carbon»

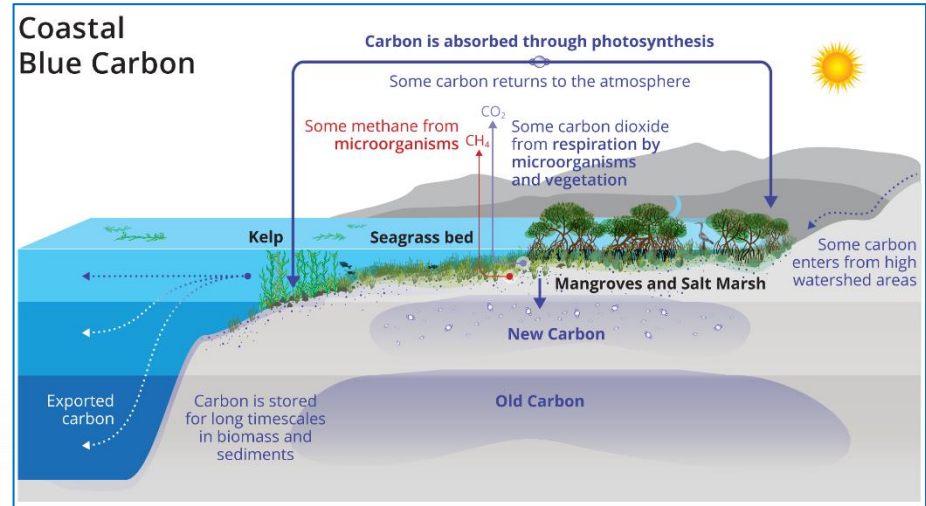
Den globale utstrekning av og karbonopptak i tang og tareskog tilsvarer regnskogen i Amazonas (6-7 mill. km²)

(Duarte et al. 2022)

Hva er egentlig blått karbon?

Karbon tatt opp av planter og alger i havet og lagret i biomasse og marine sedimenter.

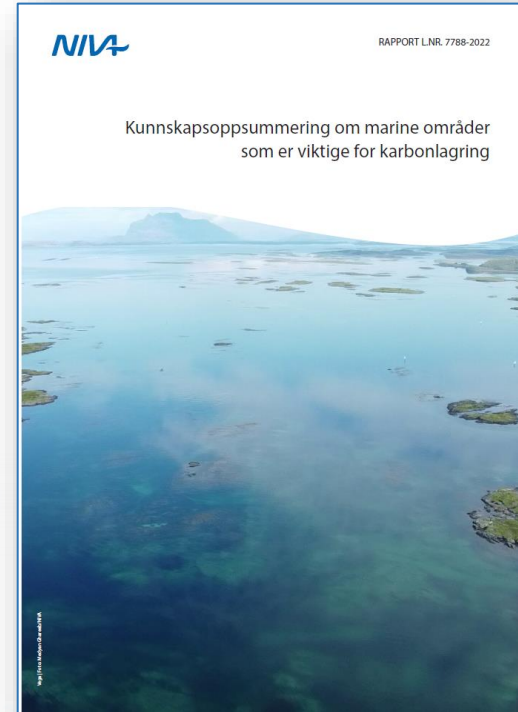
Frigstad m.fl. (2021), inspirert av IPCC (2019)

NOAA Climate.gov graphic adapted from original by Sarah Battle, NOAA Pacific Marine Environmental Laboratory.

Blått karbon i Norge

- Karbonholdige naturtyper i norske havområder:
  - marin vegetasjon (blå skog)
  - grunne bløtbunnsområder
  - havbunn (sedimentbunn)
- Karbon **langtidslagres** i grunne bløtbunnsområder og havbunn
- Marin vegetasjon regnes som **korttidslagre**.

Hancke m.fl. 2021

Marine karbonlagre i Norge: blå skog og sedimentbunn

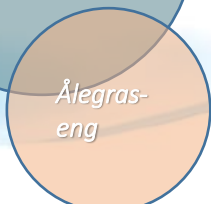
Tareskog

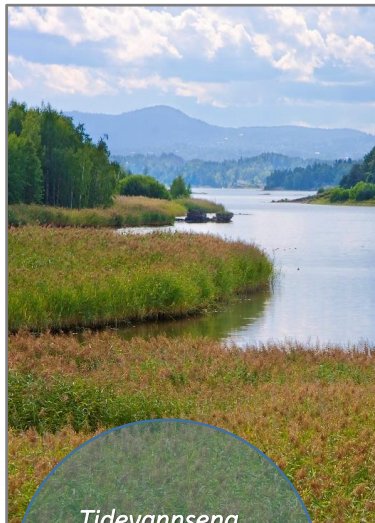
Tangbeltet

Marin
undervanns-
eng

Ålegras-
eng

Tidevannsenseng
og
tidevannssump
(saltmarsh)

Marin
helofytt-
sump

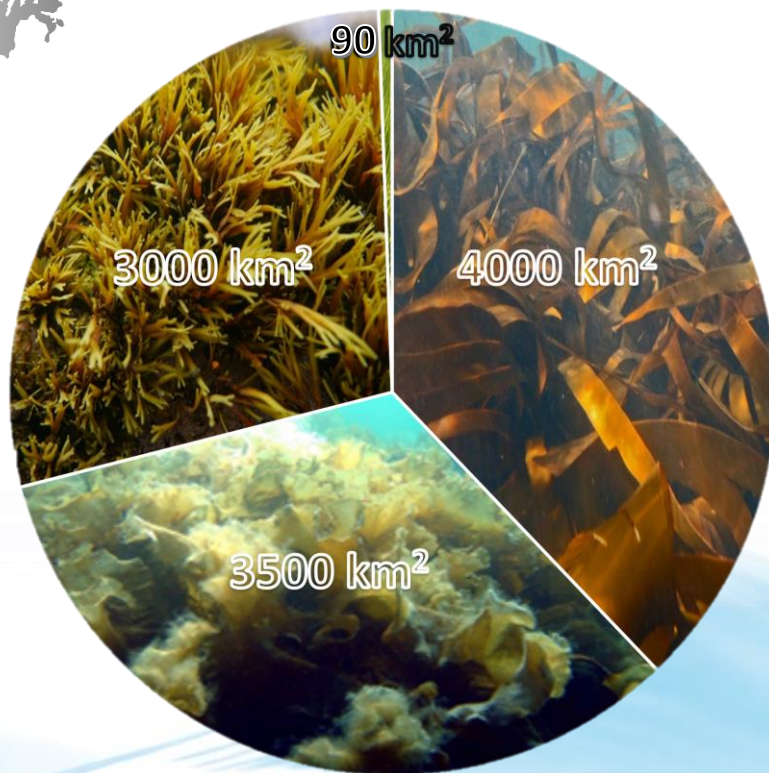
Grunne
bløtbunns-
områder og
havbunn

Utbredelse av karbonlagre i Norge

Totalt 10 000 km² blå skog

(~ Rogaland fylke)

- Tareskog (stortare og sukkertare): 7500 km²
- Tang: 3000 km²
- Ålegraseng: 90 km²
- Marin helofyttsump: ?

Totalt 78 000 km² sedimentbunn i kystområdet
(12 nm ut for grunnlinjen)

(Hancke m.fl. 2021)

Blå skog i Norge lagrer karbon

Tareskog:
5 mill. tonn
karbon

= 18 mill. tonn CO_{2e}

Tang:
0,9 mill. tonn
karbon

= 3,2 mill. tonn CO_{2e}

Ålegrasenger:
0,25 mill.
tonn karbon

= 0,9 mill. tonn CO_{2e}

Marin
helofyttsump:
?

= ?

Blå skog i Norge lagrer karbon

Tareskog:
5 mill. tonn
karbon

= 18 mill. tonn CO_{2e}

Tang:
0,9 mill. tonn
karbon

= 3,2 mill. tonn CO_{2e}

Ålegrasenger:
¼ mill. tonn
karbon

= 0,9 mill. tonn CO_{2e}

Marin
helofyttsump

= ?

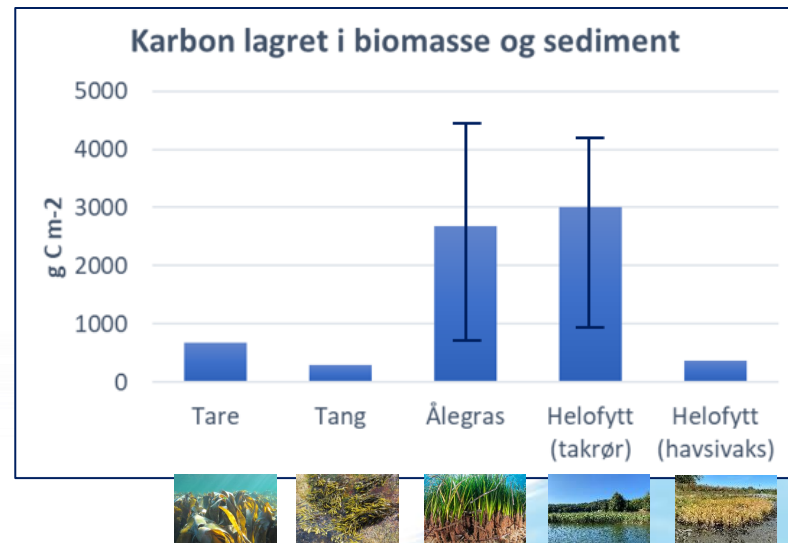
Tang, tare og ålegras **langtidslagrer** til sammen 2,2 mill. tonn CO_{2e} **hvert år.**

Dette tilsvarer 4,5 % av Norges årlige samlede CO₂ utlipp.

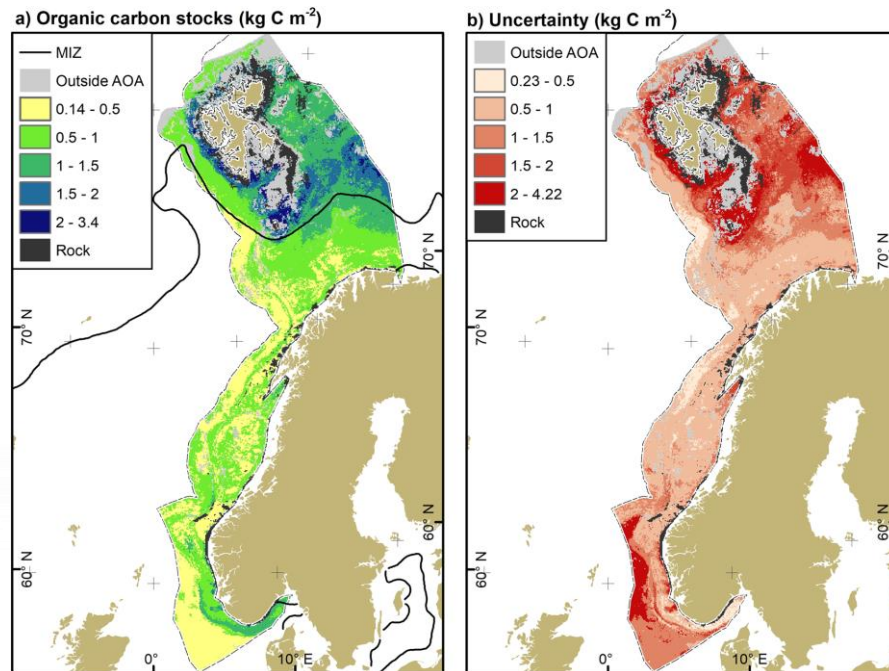
Karbonlagring per arealenhet

- Ålegrasenger og helofytt-saltvannssump (takrør) lagrer svært mye karbon per arealenhet:
  - Ålegrasenger: ~ 2600 g per m^2
  - Helofytt-saltvannssump: ~ 3000 g per m^2
- Ålegrasenger og helofytt-saltvannssump lagrer mye karbon i sedimentet under selve vegetasjonen.
- Viktige lokale karbonlagere.

Havbunnen er karbonets endestasjon

- Havbunn med sediment dekker 78 000 km² innenfor territorialgrensen (12 nm utenfor grunnlinjen)
- Her langtidslagres (sekvestreres) karbon, både karbon fra havet og med opprinnelse fra land

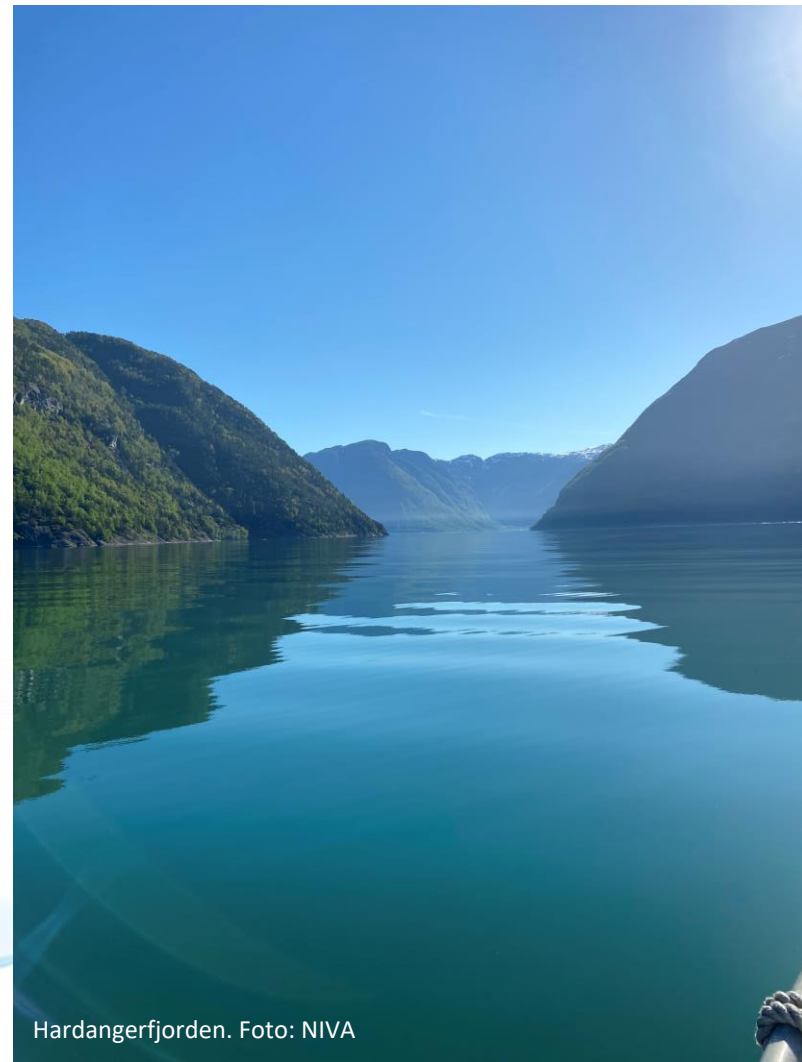

Diesing m.fl. (2024)

Karbon i fjordene

- Høy karbonlagringsevne – lagrer 11 % av alt karbon som lagres i havet
- Dype og med bratte fjellsider - mye organisk materiale havner på bunn og begravnes raskt i sedimentene
- Fjordene tar opp mellom to og fire ganger så mye karbon som de grunne havområdene utenfor kysten gjør

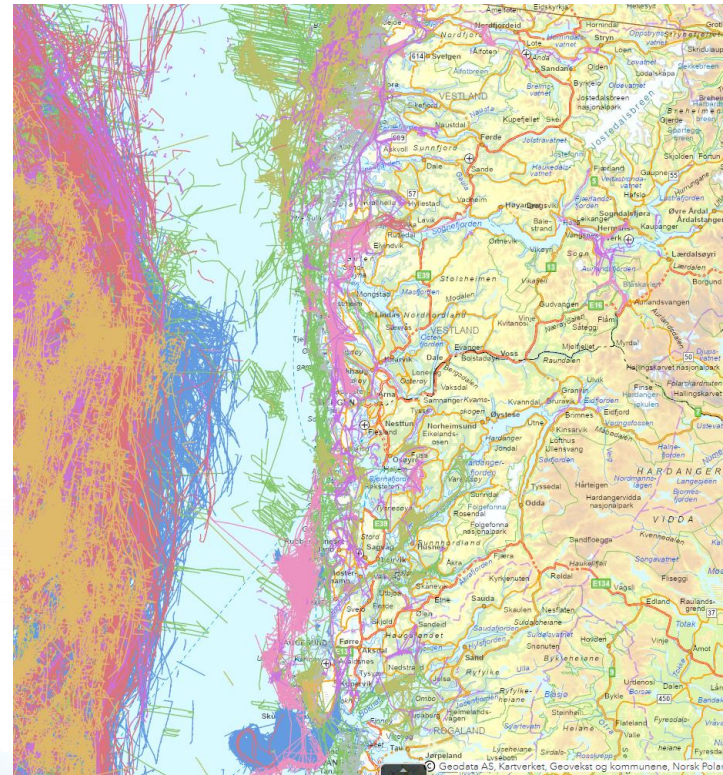
Smith m.fl. 2015

Påvirker tråling karbonlagrene?

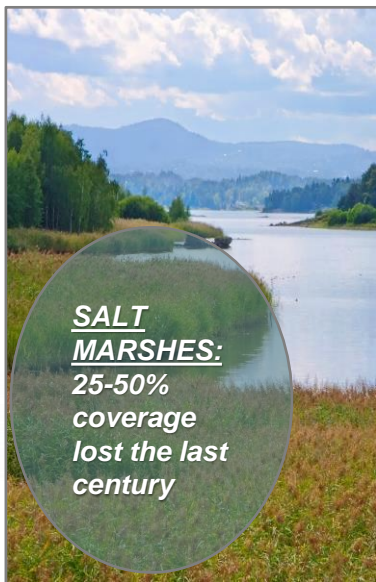
- Bunntråling forstyrrer havbunnen og påvirker økosystemet negativt, men hva med karbonlagrene?
- Vitenskapelig debatt de siste årene:
  - Tråling kan resuspendere og frigjøre lagret karbon
  - Tråling kan potensielt øke den biologiske aktiviteten og føre til høyere karbonopptak under visse forhold
- Områder med høy-frekvent tråling: netto tap av organisk karbon i sedimentet
- Områder med lavere trålefrekvens: både opptak og tap av organisk karbon i sedimentet

Zhang m.fl. 2024

Bunntråling, hentet fra: <https://portal.fiskeridir.no/portal>

Blå skoger er i tilbakegang globalt

Hva med Norge?

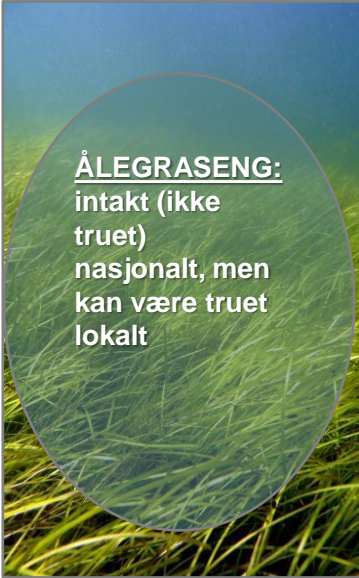
TARESKOG:

nordlig
stortareskog er
nær truet.
Nordlig og
sørlig
sukkertareskog
er sterkt truet

TANGBELTET:

intakt (ikke
truet)

ÅLEGRASENG:

intakt (ikke
truet)
nasjonalt, men
kan være truet
lokalt

MARIN HELOFYTT- SUMP:

intakt (ikke
truet)

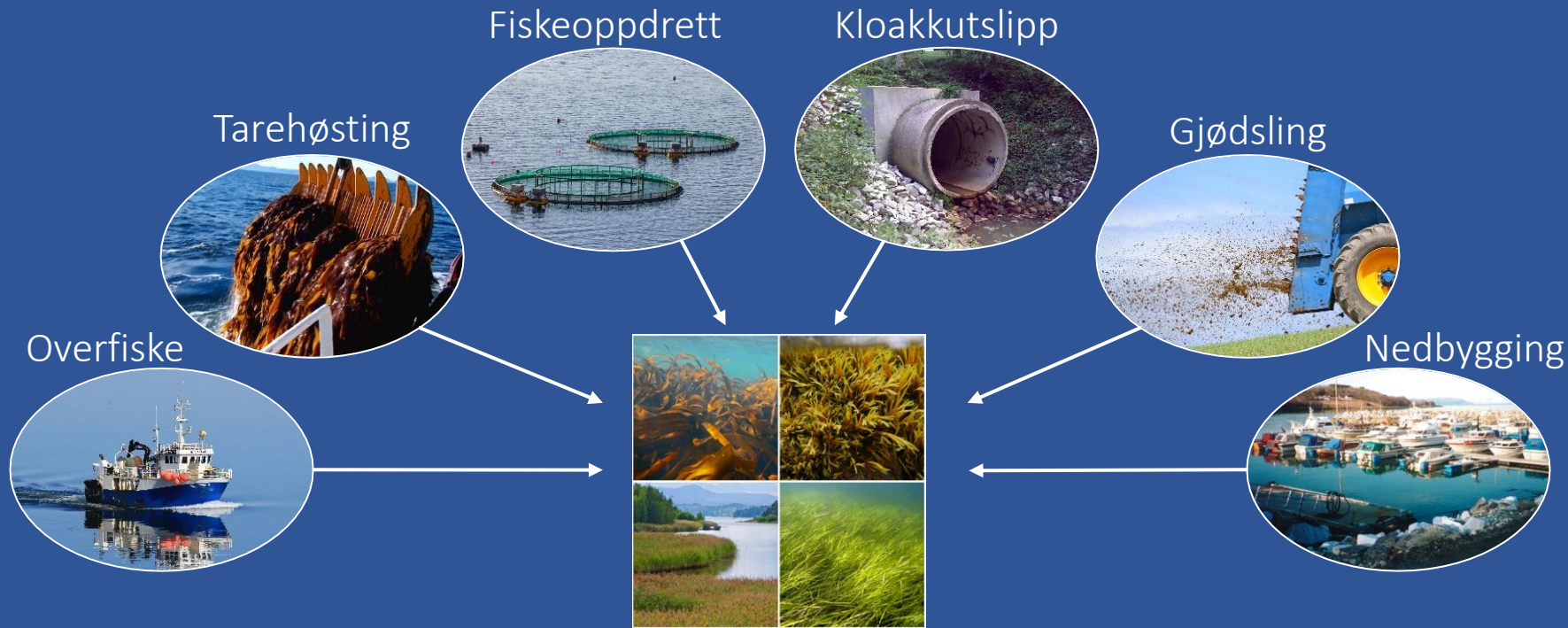

BLØTBUNN:

Dyp og grunn
marin
sedimentbunn
er intakt (ikke
truet). Dyp
slambunn i
Skagerrak er
nær truet

Iht. Norsk Rødliste for naturtyper

Utfordringene: negative påvirkninger

Utfordringene: negative påvirkninger

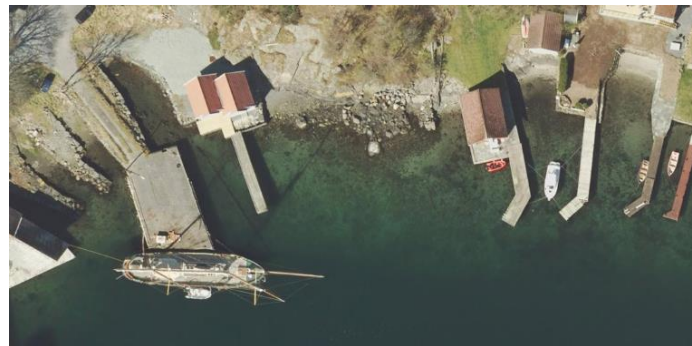
Klimaløsninger i havet

- Bevare og restaurere marine økosystemer er identifisert som en viktig metode for å redusere utslipp av klimagasser
- Omfatter per i dag mangroveskog, sjøgress og tidevannsenseng og tidevannssump («saltmarshes»), men ikke makroalger.

Klimaregnskap i Norge

- I Norge inngår arealbruksendringer på land i det nasjonale klimagassregnskapet
- Utslipp og opptak av klimagasser fra ulike typer landarealer som skog, dyrket mark, beite, utbyggt areal, vann og myr
- Effekten av nedbygging av myr eller skog til infrastruktur kan beregnes
- Tilsvarende verktøy finnes ikke for hav og kyst, og det mangler utslippsfaktorer.

Veileder | M-1941

Konsekvensutredning av klima og miljø

Denne håndboken viser hvordan de ulike klima- og miljøtemaene skal kartlegges og utredes i en konsekvensutredning av reguleringsplaner og tiltak.

Del 1: Utredningsprosessen

Veiledning til ansvarlig myndighet og høringsparter

Del 2: Plan- og utredningsprogram

Krav til innhold i plan- og utredningsprogram

Del 3: Metode for utredning

Slik går du fram for å utrede ulike miljøtema

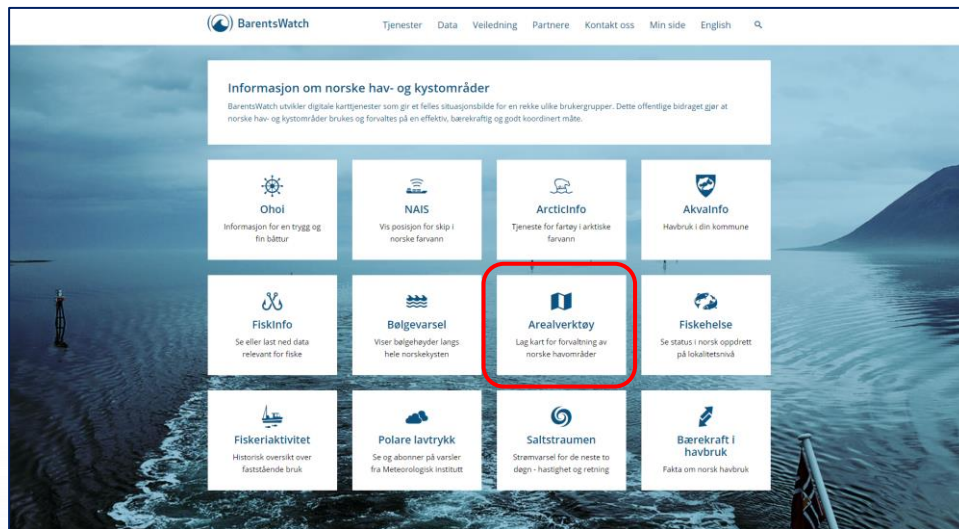
Del 4: Maler og figurer

Verktøy for å lage en konsekvensutredning

Hvilken kunnskap har vi?

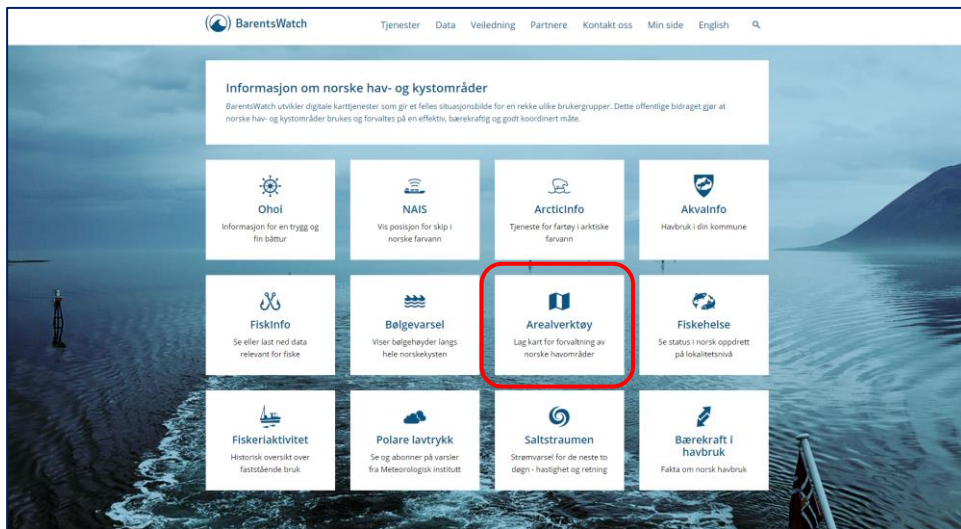
- **Kunnskap om naturtypenes utbredelse**
  - Tareskog, tang, ålegrasenger, marin helofyttsump, bløtbunnsområder
  - Generelt dårlig kartlagt
  - Informasjon i Naturbase
- **Kunnskap om naturtypenes karbonlagringsevne**
  - Utslippsfaktorer mangler
  - Barentswatch arealverktøy
- **Tiltak for å redusere karbontapet**
  - Restaurering av marine naturtyper
  - Mudring: kan videre håndtering redusere karbontapet?
- **De marine naturtypene utfører også andre viktige økosystemtjenester!**

Barentswatch arealverktøy

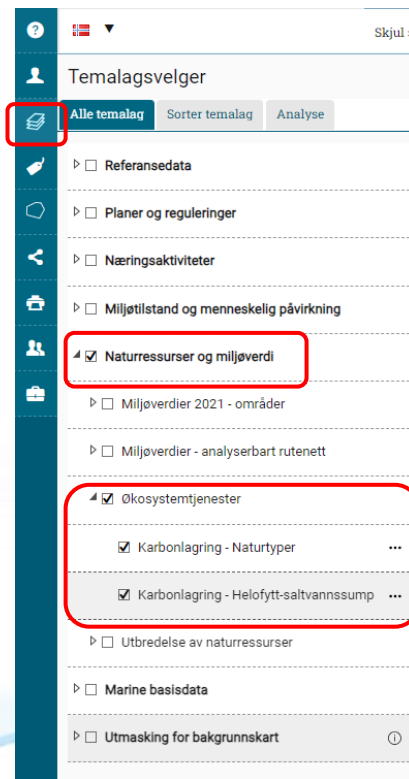

<https://kart.barentswatch.no/>

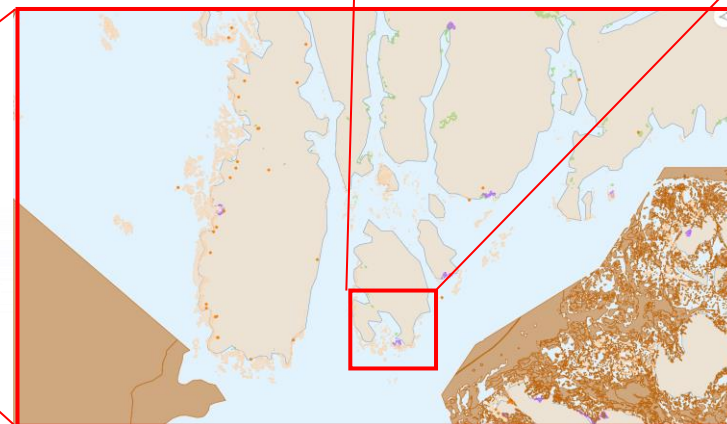
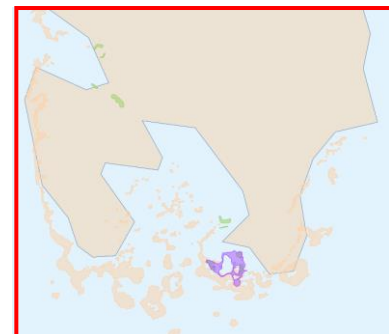
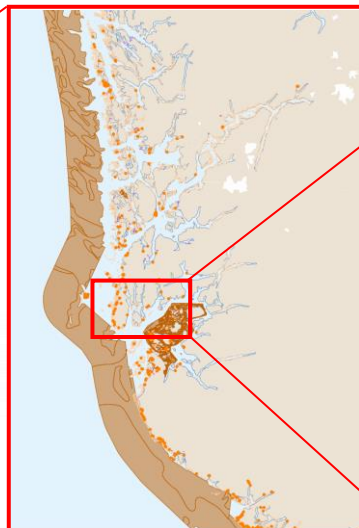
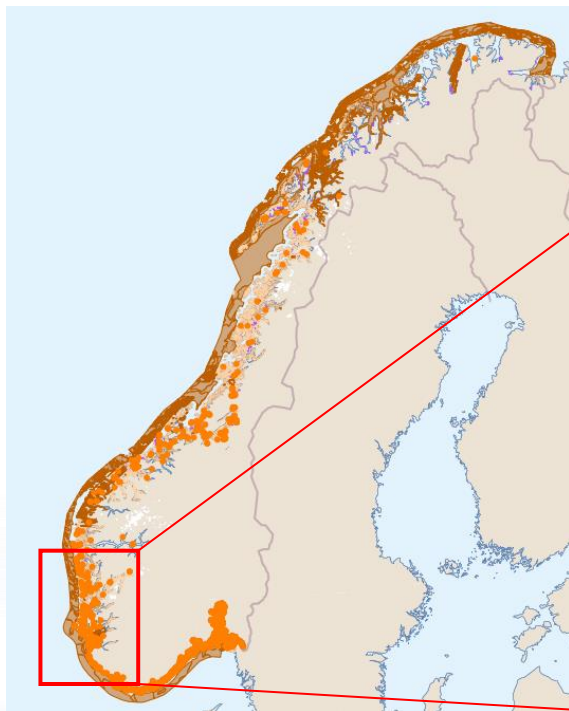
Barentswatch arealverktøy

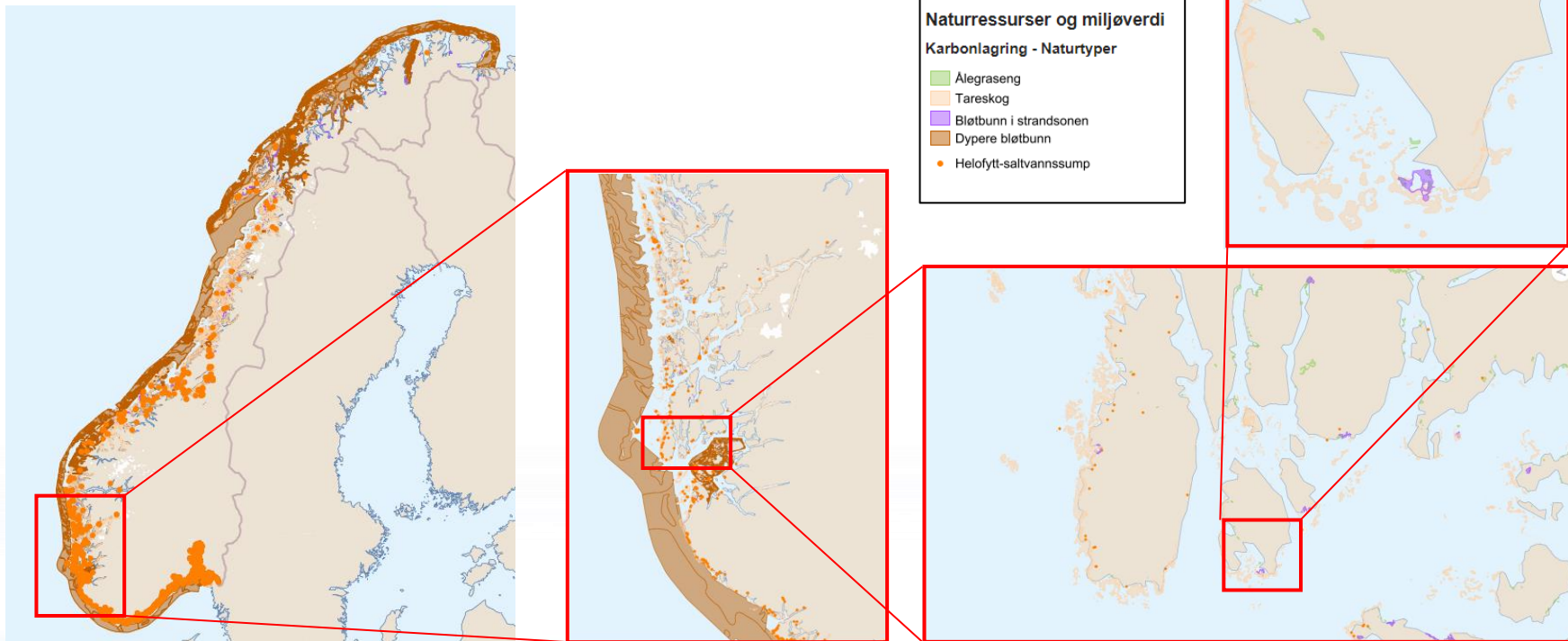
<https://kart.barentswatch.no/>

Barentswatch arealverktøy

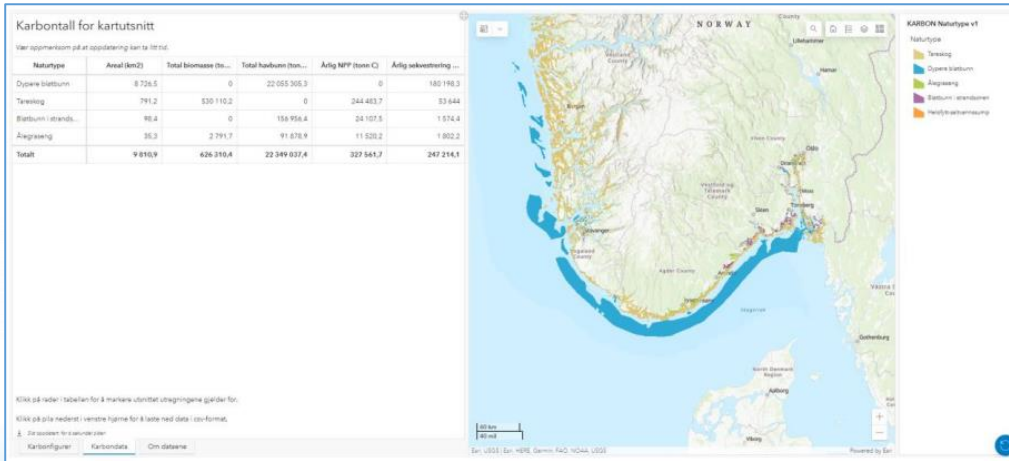
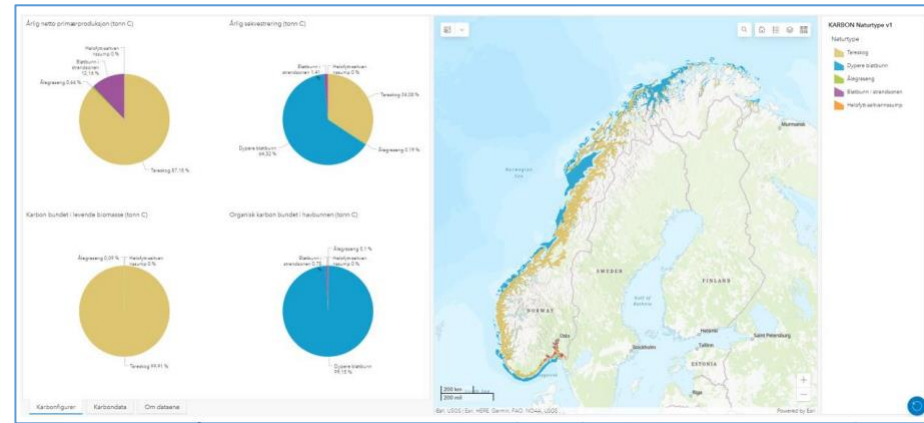

Barentswatch arealverktøy

Online kartverktøy

- Kartløsning som sammenfatter informasjon om arealutbredelser og karbonlagring til de ulike naturtypene.

<https://niva.maps.arcgis.com/apps/dashboards/4ce814bd03ea48bc958467fba1d05172>

Kunnskapsbehov

- Utbredelsesdata for alle de marine naturtypene i Norge, men særlig for tang og helofytt-saltvannssump
- Norske data for karbonlagring i de marine naturtypene
- Kunnskap om effekter av tråling på karbonlagring i havbunnen
- Utvikling av **teknologi og metodikk** for måling og dokumentasjon av utbredelse, karboninnhold og tilstand er essensiell
- Flyvende, overflate og undervannsdroner samt fjernmåling med satellitt

SeaBee

Norsk infrastruktur for dronebasert forskning, kartlegging og overvåking i kystsonen

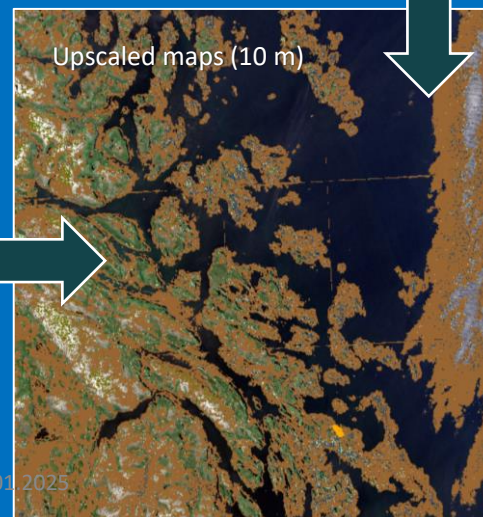
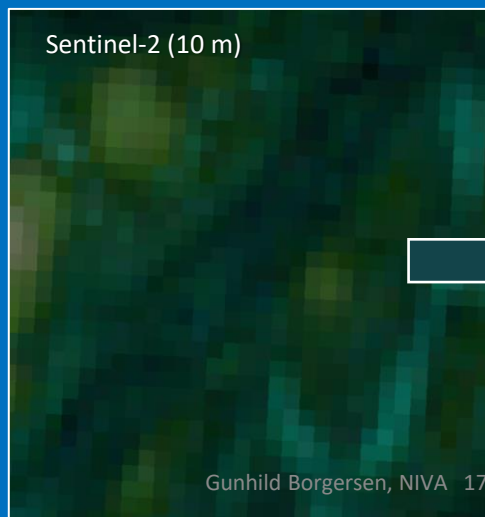
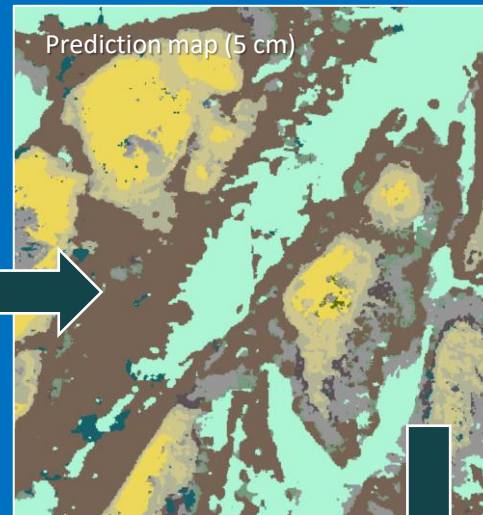
Prosjektleder: NIVA 05.2023
Partnere: NINA, NTNU, Norsk Regnskapsentral, SIFUN, Evi-D
Industripartnere: SPECTRO FLY, Andaya Space, P-POINT, Forskningsrådet

OBAMA - NEXT

Bruk av ny teknologi for mer kostnadseffektiv kartlegging og overvåking i Europa

22.05.2023
Koppele Havn, NIVA
<https://obama-next.eu>

Oppskalering fra droneprodukter ved bruk av satellitter

Takk for oppmerksomheten

Spørsmål?

*Gunhild Borgersen – forsker
Norsk institutt for vannforskning (NIVA)
gunhild.borgersen@niva.no*

